

НОВЛЕНД ОСТЕРІГАЄ УРЯД ПЕРЕД КОМУНІС- ТИЧНИМИ ЗАЯВАМИ ПРО „СПІВІСНУВАННЯ“

Він закликає до зміни в закордонній політиці, бо комуністичне „співіснування“ — це „тройський кінь“

Вашингтон. — Провідник республіканців у Сенаті сенатор Вільям Ф. Новленд під час дискусії в Сенаті над справою догани сенаторів Джозефа Маккарті й Ніколаса Маккарті за їхні критичні закордонну політику республіканського уряду. У цій промові він домагається, щоб президент Айзенгауер виправдав свою дотеперішню закордонну політику, а як цього не зможе зробити, щоб порозбив в ній „основні“ зміни. „На мою думку, каже Новленд, відповідальні конгресові комісії повинні негайно просити керівників держави і Об'єднаних Штатів Штатів, щоб вони провірили нашу закордонну політику і політику оборони, і щоб ствердили, чи це політика веде, чи дійсно існує небезпека, яка на мою думку, є, і яка змушує нас до зміни основних елементів нашої політики“. Ця небезпека, на думку Новленда, лежить у тому, що уряд ЗДА дає себе захоплювати двома комуністичними силами, про які він каже: „співіснування“ і „комуністичний світ“. Новленд переконаний, що СРСР говорить про „співіснування“, що хочуть при його допомозі спаралитизувати оборону вільного світу на його підбита. Новленд одностайно заявив, що він проти „забобовілого війни“ проти комуністичного світу, але ЗДА повинні ясно заявити комуністам, що діяльність підтримки акцій комуністів викликає негайну дію з боку ЗДА. Говорячи про сенатора Новленда викликає тим, що в

ЧЕРГОВІ НАРАДИ ЕКЗЕКУТИВ ЗУАДНОМІТЕТУ

Філадельфія. — Дня 13 листопада відбулися місячні збори Екзекутиву Злученого Українського Американського Допомогового Комітету. Присутні: д-р Л. Мишуга, голова, д-р М. Стахів, заст. голова, пані Павліна Різник, секретар, п. М. Дубас, касир. Народи відбулися в домашніх умовах (866 Норт, 7 вулиця). В справі переселення стверджено, що внаслідок до Вашингтону 600 готових ашурів на 1,307 осіб. У підготовці є далішні 150 ашурів на 242 особи. В останньому місяці, прибуло ще 32 особи на ашурів з секції „3 сі“ закону про ДП. Перевірені кандидати на представників ЗуАДКомітету для Переселення Комісії при Уряді губернатора різних штатів. Обговорено проблему допомоги у пологівництві та йому подібних випадках. Ухвалено, щоб ЗуАДКомітет знову інтерв'ював у цій справі в уряді в Вашингтоні та переверив її теперішній стан. ЗуАДКомітет дістав запрошення взяти участь в 3-ій сесії Інтерговернментал Комітету фор ди

Має збільшитися число нових іммігрантів до ЗДА

Вашингтон. — З урядових джерел повідомляють, що в перших місяцях наступного року збільшиться число вітків з-поза залізної застави, які перебувають до ЗДА. Урядові Адміністрації Закордонних Оперцій стверджують, що до ЗДА на основі нового імміграційного закону в 1955 році, але, починаючи з січня 1955 року, кожного місяця зможе перебувати коло тисячі нових іммігрантів. Новий закон вимагає, щоб іммігрант до ЗДА міг подати свою документи історію впродовж двох років

ЗАКІНЧЕНО ПРИГОТУВАННЯ ДО ЮВІЛЕЮ У. Н. СОЮЗУ В ШІКАГО

Шікаго, Іл. (с.к.) — Приготування до гідного відзначення 60-літнього ювілею УНСоюзу в цьому великому місті Східного Заходу закінчено. Окрема ювілейна книжка, що містить не лише оголошення українських організацій і окремих громадян, та Ювілейний Вальс, на який окрема вибралася молоддь. Започатковано на Ювілейні Збори 21-го листопада, не лише добра погода, але й велика участь місцевих громадян у ювілейних заходах. В програмі ювілейного торжества окрему групу становитимуть найстарші члени УНСоюзу, що є членами 40 літ чи більше. Такими членами є: Петро Гавриш, Максим Музика і Осип Козловський зі 106-го Відділу, Анна Будчик, Текля Оленяк, Текля Косар і Марія Гут зі 125-го, Іван Сякно, Гіт Денко, Іван Сякно, Пилип Сякно, Петро Вільд, Михайло Більд і Мартин Дженджук з 220-го, Іван Гайович, Янів Квачал, Пелагія Гутмен, Михайло Тремко і Дмитро Пшук зі 221-го Відділу, Андрій Фоча, Микола Москалик, Степан Троць і Михайло Облонецький з 259-го, Гриць Гриньків, Антін Галушак, Кирило Січевський з 301-го і Микита Воробець з 378-го відділів!

Андрій Цобак відзначений медалю за 45-річну працю

Гері, Індіана. — Шоденний „Гері Пост Трібун“ повідомляв про відзначення Андрія Цобака медалю за 45-літню безперервну працю в фірмі Гері Ю. С. Стил Корпорейшен. Церемонія відзначення відбулася в Гері готелі на окремому бенкеті, а медалю вручив Цобаків асистент генерального суперінтендента Пол Томас. Таку саму медалю дістали й три інші робітники. Андрій Цобак бере активну участь в українському житті в цій міс-

ЗДА ПРИЗНАЧИЛИ 100 НГ АТОМОВИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Об'єднані Нації. — Амбасадор ЗДА при Об'єднаних Націях, Кебот Лодж, заявив з уповноваження від президента Айзенгауера, що З'єднані Держави призначили 100 кг. себто 220 ф. атомових матеріалів для інших держав, щоб під протекторатом Об'єднаних Націй і в рамках програми ООН зупинити їх на експерименти для мирних цілей. Кебот Лодж не пояснив ближче, які це саме матеріали, де вони тепер знаходяться і кому саме та коли будуть передані. Тільки в часописних коментарях говориться про те, що матеріали, про які мова, можуть послужити головно для вироблення електричної енергії. Своєю заяву Кебот склав на комісії ООН — Політичний і Безпечний. Заява американського репрезентанта є формальною від-

Трудно означити, що таке воєнний злочин

Об'єднані Нації. — Правляча комісія Об'єднаних Націй вивчила проєкт законодавства про воєнне злочинство. З'єднані Держави, які перші започаткували були намагаючись проти воєнних злочинів зараз після закінчення останньої війни й проводили на голосних процесах проти воєнних злочинців у Нюрнбергу в їх в Токіо, — будуть тепер противитися прийняттю цього міжнародного закону. Причиною для такої позиції є сумнівний досвід з комуністичними державами, які зовсім інакше дефінують поняття воєнних

Націонал-китайські кораблі продовжують блукати

Гонг Конг. — Воєнні кораблі Чіанг Кай-шека перекрили знову два англійські вантажні кораблі, що вели крам до комуністичного Китаю. Згідно з повідомленням з комуністичних джерел, націонал-китайські кораблі зупинили на відкритому морі англійський торговельний корабель „Інчарра“ позимості 3,4 тисячі тонн. Згідно з повідомленням між Гонг Конгом і комуністичними портовими містами. Перехоплення цих двох англійських торговельних кораблів сталося майже в той самий час, коли комуністичні торговельні кораблі в формальній протидії націонал-китайських нічильних.

Радять над міжнародною торгівлею

Женева. — У Женеві розпочалися наради представників передових антикомуністичних держав над встановленням норм і митних принципів для міжнародної торгівлі. Ціллю цієї конференції є перевірити, наскільки перестаріли є постанови, прийняті в 1947 році на подібній зустрічі. Загально сподіваються — пишуть часописи —

Листоноші вийшли на прохід

Понад 3,000 листонош у Парижі влаштували демонстрацію за підвищення ім плати. Хоч вони кожного дня проходять вулицями французької столиці, проте дим разом із прохід цілком приминає інший вуличний рух.

ІДЕН Й АДЕНАУЕР ВІД- КИДАЮТЬ ПРОПОЗИЦІЮ МОСКВИ

Лондон. — Англійський міністер закордонних справ Антоні Іден виступав в палаті громад промовою про найважливішу справу, яка тепер цікавить світ, а саме про советські політичні цілі й ослаблену „мирову офензиву“ Москва та вразно окреслив становище англійського уряду до питання нових мирових переговорів з Советами. Іден ствердив, що зміна советської тактики не означає зміни основних советських цілей і що остання нота Молотова в справі скликання на 29 ц. м. великої конференції всіх європейських держав та Америки ризиків від попередніх подібних советських нот тільки тим одним, що визнає термін такої конференції. В подвійній актуальній справі СССР — казав Іден — не змінив довг свого мериторного становища. Москва, мовляв, змагає далі до розбиття єдності Заходу й замало його мирових пропозицій, але Захід не повинен відійти з наміченого шляху, яким є зіспонія спершу всіх власних сил. Тому Іден стану на зайнятому аже раніше становищі, що переговори з Советами можуть засадничо початися тільки після ратифікування Паризького договору про озброєння Західної Німеччини й прийняття її до НАТО, і після того, як Совети докажуть ділом, що вони дійсно змінили свої політичні цілі й намічена конференція не буде новою витратою часу. У лобі, яка розвинулася після промови Ідена, цей ос-

23 держави мусять заявитись до советського плану

Вашингтон. — Трудність відповісти Советам на їх останню ноту в справі скликання міжнародної конференції всіх європейських держав, а також ЗДА для виготовлення колективного пакту безпеки для Європи полагав у тому, що треба зібрати спершу засадничу опінію від 23-ох урядів, яким Москва передала цю свою ноту, а потім узгодити текст відповіді. Тому, мабуть, не буде однієї відповіді від 23-ох держав, зате всі вони будуть однакові в тій точці, що така конференція не може відбутися в запропонованому Московською резолюції 29 листопада, бо це — мовляв — надто швидкий термін, щоб можна було при-

Ще понад 30 убитих у Північній Африці

Туніс. — Кінець останнього тижня позначився знову вбивством 21 особи в Тунісі і 10 в Алжирі. З того числа 20 осіб — туніські терористи, що з ними французький військовий відділ мав криваву сутичку в східній частині краю. Знову в Алжирі пришло до подібної сутички в горах, при чому згинув 5 автохтонів і 2 французькі па-

В СВІТІ

● У Західній Німеччині відправили минулої неділі поштомки по німцях, полагалих у двох світових війнах. В цілій державі прапори були спущені до половини щогли. В Бонні відбулося жалобне засідання парламенту, на якому канцлер Аденауер виступив промовою до німеческого народу, в якій заявив, що пам'ять про 9 мільйонів політичних спонукає до праці для миру.

● У Римі засновано комітет італійських жінок, які рішуче звернулися до жінок у всьому світі із закликом зібрати кошти на побудову величавої церкви в честь Пресвятої Діви для відзначення ювілейного Марієвого року. Голова цього комітету — княгиня Марчелла Пачеллі, дружина одного з братів-членів теперішнього Папи.

● У Лондоні суд мусів стати в обороні автобусних водіїв, що їх публіка звала, а то й побила. Автобуси водії викликали проти себе обурення лондонської публіки своїм демонстраційним страхом, який розпочав без попередження, так

● Мільйони людей на цьому потерпіли Суддя наложив кілька грошових кар на осіб, що штовхали водіїв, ляглися або відмовлялись платити за квиток.

● Советські астрономи оприлюднили вислід своїх останніх студій над Марсом, зроблених головним з астрономічної обсерваторії в Тбілісі. Вони зробили коло 700 втілю, на основі яких твердили, що на Марсі заклади „феноменальні зміни“. Пиллята Марс, мовляв, окутана тошним серпанком, як значило, а на ній утворилися нові темні плями. Як відомо, існує теорія, що мряка доволі Марса є водною паровою, отже є докази, що там є вода, а де є вода, там мають бути живі створіння. Ліній на Марсі — це мовляв, якісь канали, чи велетенські будови, — діло людських рук.

● Озирн грецький і часине приніс виступу, що комуно-альбанська влада повернула владу на 71-річному архієпископі греко-православної Церкви, Христодорі Кісіні, який кілька років перебував в ув'язненні.

СВОБОДА

FOUNDED 1893

newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Printed as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Postage for mailing at special rate of postage provided for Section 110 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:

One year \$10.00
Six months \$5.00
Three months \$2.75

in company with address please pay 10 cents.

For circulation and advertising rates and other information please write to the publisher.

Address: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РОЗДУМУВАННЯ

Цього вечора "Свято Ветеранів" (замість давнього "Свята Перемоги") набрало значення ще й тому, що в цей день 48,000 вихідців стали повноправними громадянами 3-ї держави Америки. Переглядаючи нью-йоркську пресу, певну свідання з натуралізаційних урочистостей, побачили ми в "Нью-Йорк Джорніал Амерікан" велику свідання з новими американськими громадянами, напереді якої стояли дві жінки, обличчя яких були залатані сілками. Прізвиська цих жінок, подані під свіданням, таю: українська. Що ж говорив їм суголосний обличчя? Що за думки давали їм серця, зокрема той, що втратив сина у війні? Якраз на це натякнув американський репортер, зв'язуючи церемонію надання громадянства з воєнними жертвами, з тим, що віддали життя за високі ідеали і живуть між нами, як інваліди, чи може згинули так, що й не знати їхніх імен, чи навіть місця, де їх в землі закопано, як с багатьма українськими воїнами. Все це могло відбиватись тоді на обличчях тих українських жінок, що їх відзначено на згаданій свіданні.

Але які потривали не були б наші зворушення, при тому роду спогадів і урочистостях, чи не важливіше с те, як ми ставимось в нашою щоденному житті до тих ідеалів, які ми віддали своє життя, інші з нас, наші друзі, по крові й ідеї, чи може наші власні діти чи батьки. На таку тему зворушив у "Свято Ветеранів" колумніст Г. І. Філіпп, навідувшись свої рефлексії до Гробу Незнаного Воїна з написом: "Тут спочиває останній американський воїн, відомий тільки єдиному Богові". Ніхто не знає, як він зветься, чи він англосаксонського походження, чи якого іншого, чи він з міста, чи з села, чи син мільйонів, чи обідок. Одно певне: він умер як герой. Відоме й друге: "Тут він спочиває..."

Та насувається ще одне важливе питання. Чи цей воїн дійсно спочиває? Бо як може будь-який воїн, мертвий чи живий, дійсно "спочивати", коли погляне на те, що діється тепер на світі з тими високими ідеалами, за здійснення яких він боровся? Де ж ділася "забезпечена демократія" в світі, за що боролися і тиснули під час другої світової війни? Як с з "лівою", що мала бути німцем усіх вест", і як с з "боротьбою, щоб пережити"? Чи все це не пусті фрази і чи не нагадують вони нам те, що писав Філіпп, про спадок з дерева, який прикрашено місця, де стоять пам'ятники, присвячені Незнаному Воїнові! До того ж цей воїн не с відомий тільки єдиному Богові, — його образ мають у своїх серцях різні й аналогічні, а в першу чергу мають його у серці матері, такі як та, що залишалась сілком, коли ставала громадянкою вільної Америки. Цей воїн, писав Філіпп, має багато доробку, дає, величчю, ідейного й багатого. Але що ми можемо йому доброго сказати, крім подяки за героїську поведінку і посвяти. Хіба, кінчить Філіпп, тільки так: "Спасибі Тобі за посвяти. Але криво нам ствердити, що ми її не варті".

Це тільки один з багатьох прикладів американської самокритики в такі моменти, які для цього надаються, бо саме тоді трапляються до розуму і серця.

Про українських воїнів і героїв згадуємо майже на кожному національному святі, на вічах і на звичайних зібраннях. Герої та їхні діла постійно на наших устах. Але як с з нашими власними ділами? Незнаючи Воїна-Героїв змаємо більше, ніж будь-який інший народ. Теж і ми не знаємо, з якого воїна села чи міста, з якої партії і з якого середовища. Знаємо тільки те, що віддали життя за найвищі ідеали нації й людства. Виходило б, що ці наші герої промовляють до нас часто, як на народних святках, так і на політичних маніфестаціях різних наших груп та середовищ. Але якою мовою ми говоримо до них? Що великого й благородного ми їм передаємо від себе, коли голосимо, що ідемо їхніми слідами? Ніхто від нас не вимагає такого, що коштує життя, тільки доказу розумом, самодисципліною і характером, та це й невеличкому матеріальному пожертву, що ми тієї тих, які склали найвищу жертву. Скільки ж між нами тих, що готові й на таке мале діло? Чи розваживши щиро ту гірку у нас проблему, не доводиться й нам сказати словами Філіппа: Прирече нам ствердити, але ми так не варті посвяти наших героїв!

Але — на щастя — варті їх ті, що там на рідних землях мучаться, терплять і гинуть, обороняючи своє рідне.

НОВЕ І СТАРЕ

(Думки з приводу роковин більшовицької революції)

Підсовєтські народи в перших днях листопада знов, як і в минулому, мусили святкувати квітень більшовицького перевороту, що стався 7 листопада 1917 р. (25 жовтня за старим стилем). Багато написано книжок і статей про більшовицьку революцію та її коріння — європейське і сучасно-російське (чи краще — московське). Чим далі, тим ясніше стає дослідникам совєтської держави, що більшовицька революція не була затією купки "божевільних змовників", а мала глибоке коріння в попередньому політичному і суспільному розвитку Росії-Московщини.

Коли порівняти розвиток країн Західної Європи з розвитком Московщини, то видно, як демократичний лад органічно виростає в народних західній цивілізації. Реформація в Західній Європі дала початок для вільної думки в справах релігійних і для демократичної організації суспільства (у нас в Україні зародками такої демократичної організації були церковні братства). Одночасно йшла боротьба шляхти і міщанства проти абсолютних монархів, за участь в управі державою. Королі мусили чинитись за волею вільних станів — аристократії, шляхти, духовенства і міщанства, — які творили станові парламенти-сойми, з законодавчими правами. Англія могла розвинути своє правління парламенту поширивши права участі в управі державою з невеликої групи аристократії на чимраз більш суспільні верстви народу. Завершеним цього розвитку було надання всіх громадян (також жінок) в цій країні правом вибирати послів до парламенту. Велику роль в розвитку демократизму в Англії мали різні релігійні течії, незгодні з державною англіканською Церквою. (Це — так звані — неконформісти, по-нашому — "неузгоджені"). Не-конформісти відстоювали своє громадянське право вірити і молитися Богу так, як їм веліла їх совість. Шануючи чуже релігійне переконання не-конформісти вимагали від інших лояльності до їх віри, до їх політичних поглядів і т. д. У демократії, в своїй основі, спирається на громадян, які мають чуття своєї людської гідності і які готові ті права при всіх обставинах боронити, аж до горла, як у нас казали у старовину.

Московщина в своїй розвитку пішла іншим шляхом. Цар Іван Лютий зніщав у кінці 16 віку княжу аристократію, яка брала участь в управі державою. Натомість він завів терористичну організацію — "опричнину" — на брану з людей усього стану, які, задля "лакомства нещасного", готові були виконувати волю самодержавного царя. "Земські собори", які складали царі пізніше, мусили безумовно виконувати накази монарха і не сміли робити опозиції царському урядові. Та аристократія, яку створили самодержавні царі, була "аристократією холопів", без своїх індивідуальних прав, без людської і громадянської гідності. Таку "аристократію" створив цар

Василь Лев

НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ НТШ В ДІЛЯНЦІ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Наукове Товариство ім. Шевченка, що випроводило свого 80-літнього існування об'єднало не тільки всіх українських діячів культури, але й чужинців, які цікавилися проблемами українського життя, розгорнуло широку науково-дослідну й видавничу діяльність також на полі літератури й літературознавства. Як в житті цього Товариства, так і в діяльності дослідів над літературознавством, праця НТШ поділялася на дві основні фази, залежні від статутних напрямків Товариства: 1. Товариство ім. Шевченка (літературне — 1874-1892) і 2. Наукове Товариство ім. Шевченка (від 1892 р.).

В першій фазі свого існування Т-во ім. Шевченка звернуло свою увагу на видавання передусім літературних творів, тоді як "Просвіта" (заснована 1868) стала видавати книжки й журнали для широких мас українського суспільства, передусім для селян. Т-во ім. Шевченка видало твори прекрасного письменства галицьких, а ще більше придніпровських письменників, що, внаслідок боротьби 1876 р. друкувати українські книжки в Росії, публікували свої твори в Галичині. 1885 р. Т-во ім. Шевченка перебрало видавничу літературну й наукову діяльність з Галичини до Львова, де й видавало його до 1897 року. Під умілим редагуванням Василя Липки (Володимира Левицького), цей журнал об'єднав галицьких і придніпровських письменників, передусім поетів, письменників і літературознавців. Тому в "Зорі" переважають твори літературні й літературознавчі розвідки і статті пера І. Нечуя-Левицького, Б. Грінченка, О. Пчілки, І. Тобілевича, О. Огоновського, І. Франка, І. Кокорудза, О. Маковця, Р. Заклинського і ін.

Коли з перетворенням Т-ва ім. Шевченка на Наукове Т-во ім. Шевченка в 1892 році спрямовано його працю передусім на наукову, утворено наукові секції з під керівництвом ім. комісій, які розвивали широку науково-дослідну працю, НТШ видавало також літературні твори з науковим опрацюванням їх, як, наприклад, "Кобзар" Т. Шевченка (в опрацюванні Івана Франка — 2 томи), твори Ст. Руснацького (в опрацюванні А. Кримського), О. Ю. Федьковича (в опрацюванні О. Колесни та І. Кокорудза), "Енеїду" Котляревського та факсиміле першого "Кобзаря" Шевченка. Згодом видавання творів прекрасного письменства пера Василя Українсько-Руського Видавництва Спілки, тісно зв'язана з НТШ, та книгарня НТШ. Обидві установи видавали до 1939 року понад 600 книжок.

А науково-дослідну працю в діяльності літератури й літературознавства перейняла Філологічна Секція з її комісіями: літературознавчою, літературно-історичною, слов'янознавчою, мовознавчою, етнографічною, етнологічною та бібліологічною. Праці видавало Т-во в "Земських" НТШ та в окремих серійних видавництвах "Збірник Філологічної Секції", "Українсько-Руський Архів", "Праці Комісії Шевченківського письменства", "Пам'ятки української мови й літератури", "Праці Комісії Класичної Філології" та спільних з іншими секціями "Стара Україна", "Современі і Минулі", "Українська Бібліотека", "Українська Книга", "Матеріали до української бібліографії". Слід додати видавничу діяльність "Історії літератури руської". О. Огоновського, впраді сьогодні вже перестаріло, однак дотепер цінної джерельної матеріали.

Тут слід згадати визначних науковців, діячів Філологічної секції або інших секцій, що працювали в діяльності літератури. Це: Іван Франко, Олександр Барвінський, Олександр Кошарський, Омелян Огоновський, Осип Маковей, Остап Макарушка, Іван Верхратський, Юліан Романчук, Ілля Кокорудза, Романчук та Філарет Колесник, Михайло Павличко, Михайло Драгоманів, Іван Копач, Степан Смаль-Стоцький, Кирило Студинський, Василь Шурат, Іларіон Свєдницький, Михайло Термашевський, Ярослав Гордієвський, Михайло Возняк, Володимир Дорошенко, Іван Врик, Федір Корш, Василь Симонів, Володимир Перетц, Амвросій

Андрохівич, Михайло Мочульський, Леонід Вілєцький, Володимир Радзкевич, Тихо Рєванович, Іван Степанко, Костя Кисельський, Роман Смаль-Стоцький, Павло Зайцев та багато інших, молодих науковців, що їх Філологічна секція об'єднує як діячів і звичайних членів. Число тих чужинців з діячів членами Філологічної секції НТШ. Найвідоміші: Василь Ягіт, Іраї Полічка, Оляф Врох, Альфред Ензен, Олександр Вронкер, Станіслав Лос, Клеренс Меннінг, Вайтос Кіркконен.

У дослідках над літературою та літературознавством перше місце займає вивчення Шевченкової творчості. Олександр Кошарський присвятив увагу біографії поета та оцінці його творів. Його основна монографія про Тараса Шевченка-Грушевського друкувалася в перших томах "Земських" НТШ і видана окремо, містить багато біографічного й літературно-критичного матеріалу, на якому базуються всі нові праці про Шевченка, дарма що монографія на сьогодні вже трохи перестаріла.

П. А.

Олександр Колесні спробував провести паралелі між деякими творами Шевченка та Міккенча, і в результаті вивчав великий вплив польського поета на українського (Шевченко і Міккенча). ЗНТШ 1941, III, 136-152. Проти його поглядів виступив В. Шурат у праці "Шевченко і поляки", в якій виклав деякі особливості погляди О. Колесні, причому ствердив подібне культурно-соціальне підґрунтя для творчої тематики українського й польського поетів.

Далі слід відіграти праці Степана Смаль-Стоцького в інтерпретації давніших творів Шевченка, Ф. Колесні про ритміку Шевченкової поезії, Євгена і Степаненка, що дають яскраве психологічне підґрунтя творчості Шевченка. Історично-літературні дослідження над творчістю поета публікували Іван Франко, К. Студинський, Ю. Романчук, М. Возняк, С. Єфремов, Д. Лукінович, П. Лупинський, М. Рудницький, І. Врик, Л. Вілєцький, П. Богачевський, І. Вронкер, С. Валей, К. Шаровський, Л. Дуріца, Новичківський, С. Никитинський, С. Ю. Полєвський. В їхніх працях висвітлено окремі питання з творчості поета, що відносяться до аспекту його творчості та впливу на українське суспільство, і на нашу мову. Вкінці перестаріло, однак дотепер цінної джерельної матеріали.

Тут слід згадати визначних науковців, діячів Філологічної секції або інших секцій, що працювали в діяльності літератури. Це: Іван Франко, Олександр Барвінський, Олександр Кошарський, Омелян Огоновський, Осип Маковей, Остап Макарушка, Іван Верхратський, Юліан Романчук, Ілля Кокорудза, Романчук та Філарет Колесні, Михайло Павличко, Михайло Драгоманів, Іван Копач, Степан Смаль-Стоцький, Кирило Студинський, Василь Шурат, Іларіон Свєдницький, Михайло Термашевський, Ярослав Гордієвський, Михайло Возняк, Володимир Дорошенко, Іван Врик, Федір Корш, Василь Симонів, Володимир Перетц, Амвросій

Андрохівич, Михайло Мочульський, Леонід Вілєцький, Володимир Радзкевич, Тихо Рєванович, Іван Степанко, Костя Кисельський, Роман Смаль-Стоцький, Павло Зайцев та багато інших, молодих науковців, що їх Філологічна секція об'єднує як діячів і звичайних членів. Число тих чужинців з діячів членами Філологічної секції НТШ. Найвідоміші: Василь Ягіт, Іраї Полічка, Оляф Врох, Альфред Ензен, Олександр Вронкер, Станіслав Лос, Клеренс Меннінг, Вайтос Кіркконен.

У дослідках над літературою та літературознавством перше місце займає вивчення Шевченкової творчості. Олександр Кошарський присвятив увагу біографії поета та оцінці його творів. Його основна монографія про Тараса Шевченка-Грушевського друкувалася в перших томах "Земських" НТШ і видана окремо, містить багато біографічного й літературно-критичного матеріалу, на якому базуються всі нові праці про Шевченка, дарма що монографія на сьогодні вже трохи перестаріла.

Олександр Колесні спробував провести паралелі між деякими творами Шевченка та Міккенча, і в результаті вивчав великий вплив польського поета на українського (Шевченко і Міккенча). ЗНТШ 1941, III, 136-152. Проти його поглядів виступив В. Шурат у праці "Шевченко і поляки", в якій виклав деякі особливості погляди О. Колесні, причому ствердив подібне культурно-соціальне підґрунтя для творчої тематики українського й польського поетів.

Далі слід відіграти праці Степана Смаль-Стоцького в інтерпретації давніших творів Шевченка, Ф. Колесні про ритміку Шевченкової поезії, Євгена і Степаненка, що дають яскраве психологічне підґрунтя творчості Шевченка. Історично-літературні дослідження над творчістю поета публікували Іван Франко, К. Студинський, Ю. Романчук, М. Возняк, С. Єфремов, Д. Лукінович, П. Лупинський, М. Рудницький, І. Врик, Л. Вілєцький, П. Богачевський, І. Вронкер, С. Валей, К. Шаровський, Л. Дуріца, Новичківський, С. Никитинський, С. Ю. Полєвський. В їхніх працях висвітлено окремі питання з творчості поета, що відносяться до аспекту його творчості та впливу на українське суспільство, і на нашу мову. Вкінці перестаріло, однак дотепер цінної джерельної матеріали.

Тут слід згадати визначних науковців, діячів Філологічної секції або інших секцій, що працювали в діяльності літератури. Це: Іван Франко, Олександр Барвінський, Олександр Кошарський, Омелян Огоновський, Осип Маковей, Остап Макарушка, Іван Верхратський, Юліан Романчук, Ілля Кокорудза, Романчук та Філарет Колесні, Михайло Павличко, Михайло Драгоманів, Іван Копач, Степан Смаль-Стоцький, Кирило Студинський, Василь Шурат, Іларіон Свєдницький, Михайло Термашевський, Ярослав Гордієвський, Михайло Возняк, Володимир Дорошенко, Іван Врик, Федір Корш, Василь Симонів, Володимир Перетц, Амвросій

Д-р Волод. Каліна

МІЖНАРОДНІ КОНФЕРЕНЦІЇ МАТЕМАТИКІВ

В Амстердамі (Голландія) відбулася в днях 2-9 серенія ц. р. чергова Міжнародна Конференція Математиків. Математика, наймогутніша зброя людського духа, ця найбільш екзактна наука, яку Гавс називав "королевою наук", займає сьогодні перше місце у розвитку людської культури. Хоч на перший погляд і вигадає, що серед зобов'язаних п'ятьма т. зв. високими політичними державами, насправді за інте ресування цю областю людської культури живе і служить міром рівня культури даного народу.

Влаштувати міжнародні конгреси математиків ввійшло в традицію з кінцем XIX сторіччя. Кожна відбута конференція ставала переглядом тогочасного стану розвитку математики; кожна конференція — це підсумок головних оглядів у найтруднішій науковій діяльності, в її невичинному розвитку. Тому, що Організаційний Комітет ставив на програму конференції найкращі праці, кожна держава, кожен народ посилав туди найвидатніших своїх учених. Коли зазначити, що апробита Організаційної Комісії їхніх доповідей одностово встановлює своє зв'язок міжнародне призначення для їх праць, то це на ділі вислід Олімпіади наукових цінностей. Таким чином зафіксується новий вклад у світову математику. Тому теж всі народи дбають про свою репрезентацію в тих наукових змаганнях, дбають про добре ім'я своєї культурної

науки. У працях названих учених зарисовується те, що називаємо "школою" в якійсь науці. Це в математиці найважливіші постигати т. зв. "української школи". До неї слід зачислити теж акад. Дмитра Граве (Київ, помер в 1899 році), проф. Н. Чеботарєва (помер в 1946 р.), Н. Боголюбова, Н. Ахїєзера, М. Курельського (знісеного більшовицями в 1938 р.), В. Н. Гіттеншта. З присміткою зановоуємо, що і в невіддільних умовах еміграції заіснував факт невичинного успішного вступу на міжнародному форумі науки, на Міжнародній Конференції Математиків в Амстердамі, і представники української науки.

Із творчості та обставин, в яких приходилось їм працювати над розвитком західно-українського письменства першої половини 19 в. Особливо увагу звернуло на дальший розвиток письменства І. Франка, Я. Гордієвський і М. Возняк.

Трохи менше уваги присвячено другій половині 19 віку і першій половині 20 в. Дослідники цієї епохи займаються вивченням зв'язків галицьких та придніпровських письменників і діячів культури та засадним українського письменства з чужим. Літературно діяльність Павла Свєдницького зайнявся В. Радзкевич. Далі творчість інших письменників, як П. Куліша, О. Колєвського, І. Франка, О. Федьковича, О. Козловського, М. Кобилянського, Лесі Українки та ін., займаються: О. Маковей, Д. Лукінович, М. Марковський, П. Франко, І. Свєдницький.

Належить теж згадати про вивчення зв'язків українського письменства з іншими літературами, як польською, російською, чеською, сербською, хорватською, німецькою і т. ін. Цією питанням присвятили увагу К. Студинський, І. Свєдницький, І. Франко, П. Лупинський, Я. Гордієвський, Л. Луїч, Т. Павловський, В. Лев.

Зацікавлення літературною творчістю інших народів належить теж до тематики літературознавства НТШ. Над пізнанням творчості античного Риму у Греції працювала Комісія Класичної Філології, заснована незадовго перед першою світовою війною. Під її керівництвом видано кілька творів класичної літератури з опрацюваннями тогочасних науковців коментарями. В "Земських" НТШ надруковано кілька праць про творчість Гете, Вільгельма та ін.

Доробок НТШ в діяльності літературознавства — великий. В ньому наші науковці поклали головну увагу на основне, точне і всебічне вивчення проблем українського письменства, на ствердження факту її самостійного розвитку і відокремлення в ньому культурного розвитку народу, а вкінці поклали вагу на оборону українського письменства перед не завжди вірними, а то й шкідливими представниками чужинців, розвитку нашого письменства. Імена О. Огоновського, В. Шурата, М. Возняка, Я. Гордієвського, М. Термашевського — це символи пошережної роботи в діяльності українського літературознавства під керівництвом Наукового Товариства ім. Шевченка.

(Продовження буде).

Домі, почастували мене новою хлібобадкою добрим обідом. Пам'ятаю, що це була смачна, арипова супа і слава німецької "картофелькадзі" зі смачною підливою, що с німецькою національною стравою, щось як наші вареники. Після обіду господарі показали мені своє господарство. Потім господарі нагодували мене вечерю в конюшні, щоб міг взяти зі собою, і я пішов на свою квартиру. Там я вже застав усіх хлопців, що теж побідавши в своїх баварських та оглянувши діти господарства, — вернули до свого пристановища. Всі вони сиділи мовчки, похнюплі, засмучені.

(Продовження буде).

ЧИТАТИ "СВОБОДУ"

Степан Женецький

У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛОНІ

(6)

До групи, що складалася з восьми хлопців, перекладати призначе мене. На охорону дали нам двоє воїнів, які залишилися з нами якийсь час у тому селі, куди нас завезли на роботу. Обидва ці воїни мали вже понад п'ятдесятку, але були дуже добрі люди. Вони не відмовлялися до нас вороже, як інші, чи інші важливі, з молодого призову, що належали до есесів і були заражені хворобою викраденого німецького націоналізму. Один з них брав участь в першій світовій війні на східному фронті, понав у московський полон і перебував два роки в Уралі, працюючи в українсько-го селянина на Полтавщині. Коли він дізнався, що ми українці, став нами підкувати, с, мов рідний батько. Намагався пригадати собі українську мову, з якої наші та йшли "борці", "вареники",

ся до чужинців, а тим більше до воєнополонених, та ще й польських, могли знайти такі добрі люди?

Увечері приїхали ми до невеличкого містечка Бляфельден у Вюртемберзі. Тут наша група розділилася: 8-х повезли авто до Вільнгобаха, а решту до інших сіл. У Вільнгобах завели нас до дому убогої вдовички, у якої вика одної кімнати було обнесено дотом, — це було приміщення для нас. У тому самому домі, над нами, містилася кімната для наших вахманів, а в решті будинку жила вдовичка з двома дочками.

В домі вдовички навібарля с люди з цілого села, головні жінки й старші чоловіки. Всі вони прийшли піднімати нас на нас, польських полонених. Серед них був і бурґермайстер. Довідавшись, що я говорю по-німецьки, почав розпитувати, як ми називаємося, скільки хто має років, чи знаємо сільсько-господарську роботу. Потім розмова звернула на всякі інші теми. Я сказав йому, що ми не поляки, а українці, пояснив німецьку боротьбу між поляками й українцями, розповів,

не з'їли б ще чого. Хлопці, порадились між собою, попросили переказати, що з'їли б ще трохи. Я порадив хлопцям, щоб більше не просили, бо німці це можуть подумати, що ми не знаємо, як їсти. Та хлопці не полигли, мовляли, ми такі вже наїсні, але хто його знає, може німаки тільки сьогодні такі щедри. Тому треба брати, коли дають...

Я сказав бурґермайстеру, що за час перебування в таборі ми дуже вигодували, і що також в полізді сьогодні нічого не їли, тому просямо — це за короткий час принесли нам ще кошик білого хліба з мармеладом і ще одне відро какао. Хлопці, щоб німці не бачили, попустили пакети з їжі все принесли. Німці, що трохі з нами погуторили й порозходилися.

Ввечері, у яких ми мали працювати, наперед приготували для нас постелі й накривки. Це була субота і нам сказали, що завтра підемо до кірхи, де нас розберуть селяни, які замовили собі у військових властей полонених на роботу.

Наступного дня ранком по-

